

Artikel i Norrköpings tidningar av Hanna Petersson. En intervju med vår spillkråkemedlem Gunilla Törnquist-Hedström

På 1950-talet planterades åkrarna på Hägns gård med gran. När skogen var runt 60 år kom stormen Gudrun och vältte den. För Gunilla Törnquist-Hedström blev det en vändpunkt. De inte ens halvmeterhöga ekarna kan tidigast fällas om 150 år. Ett perspektiv som sträcker sig över generationerna.

– Visst har jag tänkt på barnbarnen. Men ingen vet hur det ser ut här om 100 eller 200 år. Skogen måste skötas efter de förutsättningar som gäller i dag och det är viktigt att den drivs som ett företag, säger Gunilla Törnquist-Hedström.

Medan vi går genom det fuktiga gräset på väg till hennes nästan tre hektar stora ädellövskog förklarar hon sin filosofi som skogsägare.

– Man ska ha respekt för historien. Men inte fastna i det gamla. Jag är inte främmande för att plantera snabbväxande hybridarter på marker där det fungerar och gran där det passar. Jag är nog på lyssna på mina rådgivare.

Gunilla Törnquist-Hedström är en ganska typisk utbo. Hon bor i Stockholm och äger skog ganska många mil därifrån. Hon har liksom en stor del av skogsägarna firat sin 60-årsdag men som kvinnlig skogsägare hör hon fortfarande till minoriteten. Gunilla Törnquist-Hedström ägnar mycket tid till att sprida kunskap om skog bland främst kvinnliga skogsägare genom nätverket Spillkråkan.

Ek, lind och fågelbär växer tätt innanför hägnet där självsådd björk, rönn och asp kaxigt blandar sig med sina ädlare artfränder. Att det blev ädellöv i stället för gran och tall på några av den 40 hektar stora gården tackar Gunilla Törnquist-Hedström sina rådgivare för.

– Vid Gudrun blåste granen som var planterad på åkermark ner. Den andra skogen klarade sig. Vi fick oss en tankeställare. Var det så bra att plantera gran på den gamla åkermarken igen. Ek fanns sedan gammalt på markerna så därför blev det en naturlig grund när Skogsstyrelsen föreslog att hon skulle plantera ädellöv.

Ett år efter stormen sattes de första träden, sedan har det fyllts på och förra året utökades lövskogen med drygt ett hektar.

– Plantorna har tagit sig väldigt bra överlag. Det är ju bra mark. Bara där det är lite torrare partier gick en del ut sig och vi fick stödplantera.

Vildhallon frodas bland lövträden och gamla trädgårdsväxter från tiden då torpet Ytterö låg här. I sommar ska en första röjning göras och gräset trampas ned kring de små ekarna och lindarna för att ge dem mera ljus.

En stor del av planteringen har finansierats med stöd från ädellövssatsningen i Glesbygdprogrammet. Omkring 65 procent av de verkliga kostnaderna på närmare 170 000 kronor har olika bidrag svarat för.

– Ädellövskogen i Sverige har trängts tillbaka de senaste 200 åren, först blev där bete, sedan åker och därefter planterades den igen med gran. Det har inneburit att många arter knutna till ädellövskog haft det väldigt svårt, säger Anders Frisk vid Skogsstyrelsen.

– Nu är ambitionen att öka de omkring 250 000 hektar med ädellöv som finns i dag i södra Sverige.

90 miljoner kronor har han och hans kollegor att fördela till skogsägare i Götaland och Svealand. Det räcker till omkring 4 500 hektar. Intresset är så stort att potten utökats och nu när ett år återstår på den här bidragsperioden är ungefär hälften in-tecknat. Anders Frisk räknar med att hela beloppet kommer att användas.

– Vi är lite förvånade över att inte fler sökt från Östergötland där det ju redan finns en hel del lövskog. Störst har intresset varit från Skåne och Västra Götaland, men även från Kronoberg. Det kanske är så att man är mer motiverad att pröva med att byta till ädellöv där man drabbades hårt av stormarna. Vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp är Magnus Löf professor i skogsskötsel. Han konstaterar att trots uppmuntran från myndigheterna har bara en procent av den mark som återplanterades efter Gudrun planterats med lövträd. Då räknar han inte med alla björkar som vuxit upp på hyggena.

– Problemet är att man inte kan sköta löv som gran. Löv kräver mycket mer arbete och i dag saknar många kunskaper om hur. Det fungerar inte att bara sätta upp ett hägn runt en plantering och lämna den.

Samtidigt som staten vill få skogsägarna att plantera mer ädellöv så börjar skogsindustrin se på lövskogen med nya ögon. Från att ha varit inriktad helt och hållet på gran och tall frågar man nu efter björk till annat än massa, men allra bäst betalas det för eken.

Upp till 4 000 kronor per kubik får den som säljer ek till Södra idag. Efterfrågan gör att även sämre kvalitéer används till främst golvparkett och inredning. Björken har på bara några år blivit en alternativ, miljösamt konkurrent till bomullen inom kläindustrin. Av björkens korta fibrer görs textilmassa som förvandlas till viskos.

Enligt Södras uppskattningar består en femtedel av virkesförrådet i södra Sverige av lövträd, den allra största delen är självsådd björk. Något som till för bara några decennier sedan sågs som rent ogräs i granplanteringarna.

– Ökar man intresset för lövskogsskötsel så tolereras lövträd mer jämfört med barrträd än vad man gör annars. Å andra sidan hugger man också mer. Har vi ett ökat intresse för lövskogen med bättre betalt så blir det också mer löv i skogarna, säger Göran Örlander, Södras skogschef.

För några år sedan blev han utpekad som lövskogshatare. Det var på en konferens där lövskogsodling hyllades som ett bra sätt att möta ett förändrat klimat. Göran Örlander såg risker med sjukdomar, brister i kunskap och inte minst kostnaderna. Idag säger han:

– Det är skillnad på att vara oavkortat positiv till någonting och att tycka att det har ett visst värde. Men bara för att man gör en lövskogssatsning är det inte enklare att föryngra ekskog.

Göran Örlander ser flera risker. Många hänger samman med brist på kunskap.

– En är viltet. Det går inte att plantera ek utan att hägna, för då äter rådjur och älg säkert upp plantorna. Vill vi ha stängsel i skogen

– Sedan måste man vara på rätt mark, den måste vara bördig. Det får inte vara frostlänt. Sedan ska

man också ha ett plantmaterial som passar, det finns det inte alltid. Allt det här blir dyrt.

En ekskog kan kosta 50 000 kronor per hektar att plantera. En granskog blir betydligt billigare, den kan sättas för runt 13 000 kronor per hektar.

– Men det är inte brist på lövskog som är problemet i dag. Det är i stället att ingen vågar plantera tall på grund av att viltet äter upp plantorna. Fast det är en helt annan historia.